

Ana DOBRE

MRP și Marin Preda - interferențe confesive

Abstract

The authoress speaks about the friendship between Miron Radu Paraschivescu and Marin Preda. They met firstly in 1942, at the editorial board of "Timpul" ("The Time"), a pro-soviet and pro-communist newspaper, in which the future writer of "Morometii" ("The Morometi") made his debut with a short story, named "Parlitu" ("The Poor Devil"). About their close relation, the novelist composed memorable pages in "Viata ca o prada" ("Life Like Booty", in 1977). M. R. Paraschivescu guided Marin Preda's lectures, suggesting the titles (prose and philosophy) he should read.

Keywords: Miron Radu Paraschivescu, Marin

Miron Radu Paraschivescu era atunci un spirit militant. Așa și-l amintește și-l evocă și Victor Felea¹. Este o amintire importantă căci fixează repere ale personalității sale. Din acest puzzle se poate contura profilul său spiritual ca om de stânga, cu o „adevărată pasiune a politicului”, dar și un adevărat *patron* al tinerelor talente scriitoricești, de fapt un îndrumător efectiv, apropiat și stăruitor care cu pana în mână și cu un real simț al pedagogiei literare asista la ivirea și maturizarea unor scriitori de talent de cele mai diverse orientări estetice și temperamentale.

În iulie 1944, se afla printre ziaristii propuși ca membri fondatori ai Colegiului Ziaristilor din România².

În 1947, semna în *Scânteia* un articol-dia-tribă împotriva lui Tudor Arghezi, acuzându-l în „stil comunist” că nu este un „cetățean conștient de necesitatea luptei”. Lovitura de grație i-o va da lui Tudor Arghezi, însă, Sorin Toma cu serialul său *Poezia putrefacției sau putrefacția poeziei*³. Sunt voci care susțin că în spate s-ar fi aflat Miron Radu Paraschivescu, Isac Ludo și Ov. S. Crohmălniceanu. Lucrurile sunt, însă, mult mai complicate⁴.

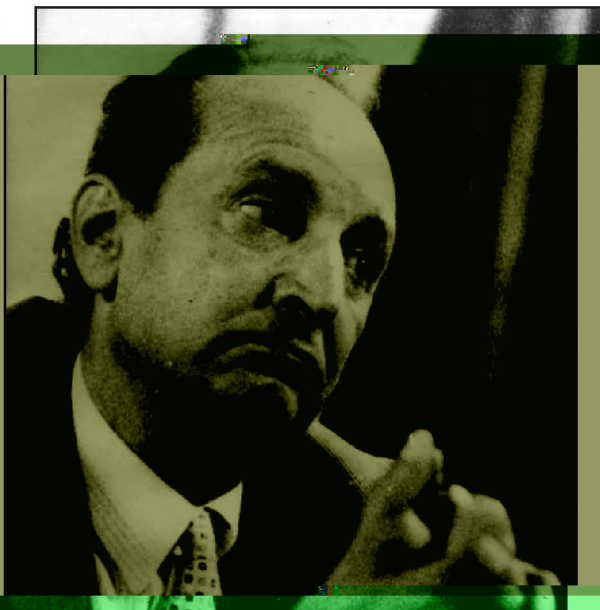

să-i spună. Tema discuției era creația, procesul de creație. Ulterior, Miron Radu Paraschivescu va susține că l-a descoperit pe Marin Preda, socotindu-l un „geniu elementar”, iar acesta nu a dezmințit niciodată. Ambii trăiau pentru scrisul lor, pentru literatură, preocupați de această parte misterioasă a existenței. Iată cum își rememorează autorul **Morometilor** acest moment în **Viața ca o pradă**: „Fără să-mi spună de ce, Miron Paraschivescu începu să mă întrebe: cine eram, de unde veneam... De când începusem să scriu? Și o întrebare ca o paranteză, în care...

lui Geo Dumitrescu și a celorlalți din
redacția **Timpului**, „numai Untaru lipsea”.

La aceste întâlniri periodice, între cei de
aceeași vârstă, în seara evocată apare și
Miron Radu Paraschivescu, care nu mai fus-
ese văzut până atunci „cu noi”.

Cum se așează pe scaun Marin Preda,
Miron Radu Paraschivescu începu pe un
ton „supărat dar prevenitor” într-un mod
direct, fără subtilități inutile, ca-ntre pri-
etenii: „Am vrut să te vedem, Tib, ca să-ți
spunem că ai făcut o faptă execrabilă. Cum
e posibil ca tu să nu știi cine suntem și ce
reprezentăm noi toți cei de la *Popasuri*, pe
care tu ne cunoști și ne urmărești? Ai văzut
tu vreodată pe vreunul dintre noi că scrie
articole antibolșevice, aluzii de vreun fel,
reportaj, cum ai scris tu, fără să te fi dus pe
front, din gură și în ascuns?”

„Miron Paraschivescu, ai dreptate, dar
nu pot să scriu articole antibolșevice, căci
nu sunt bolșevic.”

„Miron Paraschivescu, ai dreptate, dar
nu pot să scriu articole antibolșevice, căci
nu sunt bolșevic.”

„Miron Paraschivescu, ai dreptate, dar
nu pot să scriu articole antibolșevice, căci
nu sunt bolșevic.”

„Miron Paraschivescu, ai dreptate, dar
nu pot să scriu articole antibolșevice, căci
nu sunt bolșevic.”

„Miron Paraschivescu, ai dreptate, dar
nu pot să scriu articole antibolșevice, căci
nu sunt bolșevic.”

„Miron Paraschivescu, ai dreptate, dar
nu pot să scriu articole antibolșevice, căci
nu sunt bolșevic.”

„Miron Paraschivescu, ai dreptate, dar
nu pot să scriu articole antibolșevice, căci
nu sunt bolșevic.”

16

„Miron Paraschivescu, ai dreptate, dar
nu pot să scriu articole antibolșevice, căci
nu sunt bolșevic.”

„Miron Paraschivescu, ai dreptate, dar
nu pot să scriu articole antibolșevice, căci
nu sunt bolșevic.”

„Miron Paraschivescu, ai dreptate, dar
nu pot să scriu articole antibolșevice, căci
nu sunt bolșevic.”

„Miron Paraschivescu, ai dreptate, dar
nu pot să scriu articole antibolșevice, căci
nu sunt bolșevic.”

- Cum a putut să-i zică, voi auziți?

Și reciti pasajul și mimă apoi o perplexitate extraordinară. Nu era nicio îndoială și *avui brusc revelația destinului meu confirmată spectaculos* (s.n.): îi plăcuse schița mea și înțelesei că Geo Dumitrescu i-o dăduse, după ce o citise el însuși sau poate n-o citise... Și de aceea stătuse el însuși așară de vorbă cu mine, să cunoască mai întâi animalul care o scrisese și abia după aceea să-mi comunice verdictul.

A continuat lectura cu numeroase pauze ca să ne explice subtilitățile de limbaj, dia-

logiei, intervențiile autorului, care, a, ha, ha, cu părțitu-ăla, îl auzea vorbind, vorbește ca el... a, ha, ha...

De fapt, nu citea, făcea ca la teatru, își schimba vocea potrivit cu replicile și eroii, din când încând se oprea supărat și îmi puneă câte-o virgulă (cam multe după mine și mă corecta să zică eroii mei *dă*, în loc de *de*, *pă*, în loc de *pe*, n-avea nicio importanță, gândeam, lasă-l să le pună). Termină lectura într-un triumf al lui personal, scrise pe manuscrisul meu cuvântul *Popasuri*, puse corpul de literă de cules și numărul de coloane și îi dădu manuscrisul lui Geo Dumitrescu.

- Pentru numărul de duminică, îi spuse.

Și se ridică și își îmbracă paltonul, care în mod curios îl făcea parcă și mai mic.

- Domnule, îmi spuse, debutezi. Scrie! Dar tot așa, de-astea (și le lua cu palma pe dedesubt, astea la care se referea, și care puteau să-l încante pe el atât de mult...). Să nu scrii altele, cel puțin o vreme, mă avertiză el. Mai târziu lărgești aria, te privește, dar pentru început e bine așa, să te ții de acest mion. ~~re~~urma, e adevărat, trebuie să-l depășești.

Și a plecat...⁵

Acesta este momentul istoric, așadar, al descoperirii unui talent, dar și al unei vocații de care Miron Radu Paraschivescu va deveni conștient mai târziu, vocația de descoperitor de talente. Atunci va aduna în jurul său majoritatea tinerilor scriitori talentați, cei care vor readuce lirismul în poezie, marile dimensiuni epice în proză în deceniul 1960-1970.

La aceeași rubrică din *Timpul*, Marin Preda mai publică „aproape la rând” încă patru sau cinci nuvele, „scrise sub impulsul debutului”.

Deși Nichifor Crainic îl sfătuisese să se debaraseze de cel care îl descoperise, prietenia cu Miron Radu Paraschivescu evoluează, devenind „fecundă, comunicativă și plină de afecțiune”: „Ne plimbam împreună prin București zile la rând, luam masa tot împreună, mă ducea prin străzi tăcute, încremenite și misterioase, de-o frumusețe care ne oprea pe loc uluiți. «Ai văzut, zicea,

lumina-aia de-acolo? Nu ți s-a părut că era eternă și că și noi am avut o clipă sentimentul că ne aflam pe strada aia de totdeauna?» Odată am stat câteva ore și am contemplat bustul lui Anton Pann, într-o mică piațetă pe o astfel de stradă care, cum spunea Mateiu Caragiale, venea parcă «zice-se de demult». Îi plăcea Anton Pann și nu se mai dezlipea de lângă epitaful poetului, scris de el însuși, pe care îl recitea cu hohote de admirație și pe care mai târziu avea să-l imite. Petreceam lungi după-amiezi în frumoasa lui garsonieră de pe strada Romniceanu, din Cotroceni, răvășindu-i biblioteca. Ar fi vrut să-mi placă ce-i plăcea lui, de pildă, Lautréamont, care, însă, pe mine mă plictisea. A fost încântat însă că mi-au plăcut *Craii* lui Mateiu Caragiale, deși nu atât de mult cât lui, i-am spus că Pirgu era convingător și că natura adevărată a acestui personaj trebuie să fi fost alta. «De ce crezi?» m-a întrebat el. «Trebuie, i-am răspuns, să fi avut și el poezia lui din moment ce și cei trei

crai, la fel de stricați, o aveau pe-a lor. Or, aici Mateiu îl despoaie prea tare pe Pirgu și-i arată toate părțile rușinoase. Un scriitor nu trebuie să aibă aversiune pentru niciunul din personajele pe care le creează, sunt rodul imaginației lui... De pildă taică-său, simți că ține până și la Dandanache. I-o fi făcut ceva în viață acest Pirgu lui Mateiu». «Da, mi-a răspuns Miron, așa este, i-a făcut, Pirgu reprezintă canală, noroiul, omul fără nicio noblețe, în timp ce Mateiu se credea descendent din prinți îndepărtați... Gândul

⁵ Marin Preda, *op.cit.*, p. 327;

că socialmente putea fi egal cu de-alde Pirgu îl indigna probabil prea tare, fiindcă taică-său i-a arătat capul lui mare spunând: că e turtit de atâtea tăvi de plăcinte pe care înaintașii lui le-au purtat pe creștet». Mi-a dat să citesc Jean Giono, care scria tot despre țărani, nu m-a entuziasmat, prea mult lirism, i-am spus. «Da, e un poet al naturii sălbatice. Citește atunci *Les paysans*, de Reymont, e un polonez, mai realist...» Era, într-adevăr, foarte realist, dar Rebreanu mi se părea mai viguros și mai epic. Într-o zi am dat de un filosof, Friedrich Nietzsche, *Ecce Homo*. «Asta e ultima lui carte», mi-a spus Miron, dacă te interesează citește-i-le întâi pe celelalte și pe urmă *Ecce Homo*, fiindcă aici vorbește despre ele și dacă nu le-ai citit, n-o să înțelegi...Care erau celelalte? Erau înscrise pe o pagină interioară și mi le-am notat”.

E o prietenie intelectuală, între doi oameni care au preocupări comune. Sunt multe alte lucruri care îi despart, dar peste acestea toate prietenia lor literară are răsfrângeri benefice și luminoase în literatura

declanșarea bolii este excepțională. Evocarea lui Marin Preda din **Viața ca o pradă** surprinde, grație talentului de romancier, de a crea în câteva linii un portret viabil, veridic, aceste subtilități într-un dialog febril:

„- Miroane, spune-mi tu ce e cu supraomul lui Nietzsche, rezumă-mi tu filosofia lui, fiindcă nu pot să-l citesc, mă enervează.

- Supraomul, zise Miron, e în primul rând omul eliberat de orice morală și în care irup forțele vitale, instinctuale. Filosofia lui e un atac la adresa creștinismului, pe care îl consideră o catastrofă în care a căzut omenirea de două mii de ani. Trebuie citit, orice atac asupra valorilor le poate întări. Dacă iubești civilizația noastră greco-creștină ai să vezi cum efectul după lectură este exact contrariu celui scontat de filosof. Nenorocirea e că a fost luat în brațe de Hitler și banda lui, care se cred supraoameni... te incită să aperi ceea ce el vrea să dărâme. Atacul e îndârjit, ai să vezi. Ce e de râs înșă e că nici nemții nu scapă de diatribele lui,

cineam pe marele filosof cu neamul sedere; trufia pe care i-o simțeam printre rânduri mă îndepărta de mesajul său”.

Discuțiile cu Miron Radu Paraschivescu pe tema cărților lui Nietzsche sunt semnificative pentru înțelegerea unor preocupări din această perioadă, capacitatea spirituală, aprehensiunea poeziei de a cuprinde și integra în sistemul său cognitiv și ideii cu care nu se identifică, pe care le respinge. Mobilizarea intelectuală a lui Miron Radu Paraschivescu la această vârstă, înainte de

o mare expunere, este sparge termene clasic poate să pară unui contemporan sau iubitor al elasicismului, barbar. Îi place însă Heine, care e evreu, a, ha, ha, cum se împacă Goebbels cu chestia asta nu știu...Și mai cine citi? Cine crezi că îi mai place?

- Ei, cine?

- Paul Bourget, Pierre Loti, Guy de Maupassant.

Miron se îneca de râs. Atunci, cine?

- E de-al nostru, să nu te, adaugă el, e simpatie.

N-am înțeles, cum de-al nostru? l-am întrebat.

- E scriitor, în loc să-i placă Dante sau Shakespeare, îi place Paul Bourget, Pierre Loti, Gyp, Meilhac...E invidios și el pe cei mai mari ca el.

Așa deci! Supraomul era prin urmare o simplă fantezie?

- Nu chiar, zise Miron, descoperă-l singur, nu-ți spun mai mult, nici în rău, nici în bine. Astea sunt lucruri fără importanță că îi plăcea Bourget și ceilalți, poate că îl distrău cum ne distrează muzica ușoară, ceea ce nu ne împiedică să ne înfiorăm de tunetele lui Beethoven. Mai bizar (adică nu e bizar, e

- Da, dar e însoțită de căință, de conștiința păcatului, zisei eu. Mama a început să se ducă la biserică după o tinerețe păgână.

- Vezi, zise Miron, tot ai înțeles ceva din Zarathustra, te referi tocmai la sentimente care lui Nietzsche îi repugnă: căința, păcatul, mila, bunătatea, virtutea...Toate astea țin după el sub obroc manifestarea plenară a instinctelor vitale.

- Bine, zic, dar Eriniile nu le-a inventat Cristos.

- Le-a amplificat, zise Miron.

- Deci Iuda nu trebuia să se spânzure,